

Seminar 8

Fișă de lucru

Grupele 133/134

Raționamente evaluative

Distincții:

Moral: acțiuni care realizează o cerință morală

Imoral: acțiuni care contravin unei cerințe morale

Non-moral: acțiuni neutre față de cerințele morale

Cerințe morale?

Ideea de lege sau regulă morală:

Exemplu: (Principiul **umanității** exprimat de filosoful Immanuel Kant)

”Tratează umanitatea, atât în persoana ta cât și în persoana altora, întotdeauna în același timp ca **scop în sine**, și niciodată **doar** ca **mijloc**.”

Aplicație a regulii:

”(...) regula consimțământului informat în cercetarea pe subiecți umani este o particularizare a principiului moral al respectului pentru demnitatea umană.” (Socaciu 2018, Cap. 1, pp. 16)

Responsabilitate morală:

”O decizie **autonomă** este, la un prim nivel al definiției, o **decizie care îți aparține**. Nu este însă de fiecare dată clar ce presupune o astfel de cerință.”
(Socaciu 2018, pp. 21)

Caz 1:

Imaginați-vă cazul unei persoane căreia, sub hipnoză, i se poruncește să fure ceva. Nu își aduce aminte nimic din episodul hipnotic dar, ulterior, îndeplinește cerința hipnotizatorului. Vom considera acel furt ca fiind condamnat din punct de vedere moral? (Socaciu 2018, pp. 21)

Caz 2:

Imaginați-vă cazul unei persoane amenințate cu pistolul la tâmplă de un infractor. Infractorul îi poruncește persoanei să fure bijuteriile dintr-un magazin. Deși persoana amenințată este constrânsă să fure bijuteriile, o mai putem considera responsabilă moral de acțiunea sa de a fura?

Caz 3:

Imaginați-vă cazul unei persoane amenințate cu pistolul la tâmplă de un infractor. Infractorul îi poruncește persoanei să fure bijuteriile dintr-un magazin. Însă, persoana respectivă intenționa să fure pentru sine exact acele bijuterii din acel magazin. Mai este persoana aceasta responsabilă moral pentru furt în pofida faptului că nu putea acționa altfel? Mai mult, s-ar putea argumenta că persoana nu este responsabilă moral de acțiunea de a fura chiar dacă, în final, a făcut ceea ce intenționa să facă?

Ought implies can, but does can imply ought?

”(...) atunci când stă în puterea noastră să prevenim un lucru foarte rău să aibă loc, **fără sacrificii importante**, avem o obligație morală s-o facem. Odată ce am extras acest principiu putem analiza sistematic orice alt caz cu care ne vom confrunta. Dacă pot salva o viață fără mari sacrificii, atunci am aceeași obligație morală și față de un copil din Bulgaria sau Kenya, nu doar din România sau orașul în care locuiesc.” (Socaciu 2018, pp. 33)

Ce ar constitui ”sacrificii importante”? Ce pierderi ar fi atât de mari încât ar putea să ne scutească de obligația morală de a preveni un rău?

Descriptiv vs. normativ

Tipuri de valori:

- Personale (standarde/valori care diferă în funcție de individ))
- Estetice (standarde de frumusețe; evaluări ale artei sau literaturii)
- Morale (standarde obiective din etică care privesc conduita umană)

I. Problema "is-ought" (nu poți deriva o concluzie normativă **doar** din premise descriptive):

¹Exemple:

1. Nu este nimic în neregulă cu a fi egoist, deoarece toată lumea este egoistă.

¹ Exemple preluate din Lau (2011). An introduction to critical thinking and creativity, Chapter 18, Wiley, pp. 161-162

2. Vânărea animalelor este în regulă, deoarece noi oamenii suntem mai inteligenți decât alte animale.
3. Guvernele nu trebuie să asigure bunăstarea socială, deoarece lupta pentru supraviețuire este ceva natural.

Aceste trei argumente au nevoie de premise evaluative în plus pentru a deriva concluzia. De pildă:

- 1`. Dacă toată lumea acționează într-un anumit mod, atunci acel mod nu poate fi imoral.
- 2`. Dacă X este mai inteligent decât Y, atunci îi este permis lui X să îl vâneze pe Y.
- 3`. Orice se întâmplă animalelor în natură ar trebui să se întâmple și oamenilor în societate.

II. Patru tipuri de raționamente evaluative:

2.1 Raționamente care fac apel la principii:

Forma:

1. X are proprietățile A, B, C.
2. Este imoral să faci ceva care are proprietățile A, B, C.
3. X este imoral.

Exemplu:

1. Plagiatul este nedrept și fraudulos.
2. Este imoral să faci ceva nedrept și fraudulos.
3. Plagiatul este imoral.

2.2 Aritmetică morală (raționamente consecinționiste):

- luarea unei decizii morale pe baza unui calcul de tip cost-beneficiu

2.3 Argumente care fac apel la drepturi:

Forma:

1. X încalcă dreptul inalienabil Y.
2. Orice încalcă un drept inalienabil este imoral.
3. X este imoral.

Exemplu:

1. Pedeapsa cu moartea încalcă dreptul la viață.
2. Orice încalcă dreptul la viață este imoral.
3. Pedeapsa cu moartea este imorală.

2.4 Raționamente care fac apel la analogii:

Forma:

1. Y este imoral.
2. X este precum Y.
3. X este imoral.

Exemplu:

1. Furtul este imoral.
2. Descărcarea de jocuri video/muzică/cărți este precum furtul.
3. Descărcarea de jocuri video/muzică/cărți este imorală.

Aplicații:

1. Sesizați o distincție logică între ”*Nu trebuie să rănesc oameni.*” și ”*Trebuie să nu rănesc oameni.*” ?

Prima este o **permisiune**, iar a doua este o **interdicție**.

2. Sunt următoarele perechi de propoziții echivalente logic?²

a) Nu ai datoria morală să salvezi o persoană de la înec.

Ai datoria morală de a nu salva o persoană de la înec.

b) Nu ai dreptul de a intra în clădire.

Nu este cazul că ai dreptul de a intra în clădire.

c) Trebuie să declari orice conflict de interese.

Nu este cazul că nu trebuie să declari conflicte de interese.

²Exercițiu preluat din Lau (2011). An introduction to critical thinking and creativity, Chapter 18, Wiley, pp. 170

3. Reamintiți-vă problema tramvaiului (Trolley problem: cazul în care ai de decis între a ucide o persoană pentru a salva cinci persoane). Argumentați-vă răspunsul la problemă folosind cel puțin două din cele 4 tipuri de raționamente morale prezentate mai sus.

Materiale:

Socaciu, E., C. Vică, E. Mihailov, T. Gibeau, V. Mureșan și M. Constantinescu (2018) Etică și integritate academică, Editura Universității din București.

Lau, J. Y. F. (2011). An introduction to critical thinking and creativity. John Wiley & Sons Inc